

ROLUL RESURSELOR ENERGETICE ÎN ASIGURAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNIEI

THE ROLE OF ENERGY RESOURCES IN ENSURING THE NATIONAL SECURITY OF ROMANIA

*Locotenent-colonel conf. univ. dr. Mirela PUȘCAȘU**

Rezumat: Amenințările, riscurile și pericolele cu care ne confruntăm astăzi sunt complexe și atipice.

Importanța resurselor naturale limitate este pusă în balanță, mai mult ca oricând, de către marii actori mondiali prin noile concepții ale politicii de securitate.

Problema majoră a oricărei comunități, pentru viitor, o reprezintă resursele, în primul rând, cele energetice.

Energia constituie un suport logistic esențial al societății moderne, de aceea asigurarea resurselor energetice reprezintă un element important în menținerea stării de securitate.

Creșterea securității energetice comunitare înseamnă o mai mare securitate energetică pentru România, dar și securitatea energetică a țării noastre poate însemna o mai mare securitate energetică pe plan european.

Cuvinte-cheie: securitate; politică de securitate resurse energetice; criză economică; putere economică.

Abstract: The threats, risks and perils we are facing today are complex and atypical. The importance of limited natural resources is put under debate more than ever before by the great world actors through new security concepts.

One major future problem of any community is the problem of resources, mainly of energy resources. Energy represents an essential logistic support of modern society and that is why ensuring energy resources stands as a key element in keeping the state of security.

Increasing the community energy security actually means an increased energy security for Romania, while our country's energy security may ensure greater energy security at the European level.

Keywords: security; security policy; energy resources; economic crisis; economic power.

* Economist, Conferențiar universitar, Universitatea Națională de Apărare „CAROL I”,
mrl_puscasu@yahoo.com

Introducere

Înfluențat de o lungă criză economică, mediul actual de securitate, caracterizat de amenințări asimetrice, dar și convenționale, accentuează importanța identificării, realist și oportun, a tipului de amenințări, anticiparea vulnerabilităților și modul pragmatic și eficient de rezolvare a acestora.

Amenințările, riscurile și pericolele cu care ne confruntăm astăzi sunt complexe și atipice, fiind rezultatul acțiunii umane, dar și a modului în care societatea intervine pentru rezolvarea problemelor ce țin de existența ei însăși.

Importanța resurselor naturale limitate este pusă în balanță, mai mult ca oricând, de către marii actori mondiali prin noile concepții ale politicii de securitate. De altfel, resursele naturale au reprezentat mobilul ultimelor confruntări majore, fără a fi știrbită puterea celui care le deține sau le exploatează.

Pentru a se putea înțelege complexitatea și caracterul relațional al securității, aceasta trebuie privită astăzi prin modul în care societatea este capabilă să-și asigure și să-și protejeze gradul de bunăstare și prosperitate. În acest sens, studiile de securitate scot în evidență faptul că putem distinge cel puțin cinci domenii ale securității în societatea contemporană (politică, economică, militară, de mediu și socială)¹. Însă există posibilitatea ca unul dintre aceste domenii să aibă o importanță și o mai mare incidență asupra societății, decât altul, la un moment dat, deși nu este un lucru totdeauna corect reflectat (securitatea militară este mai puțin importantă decât cea economică).

Problema majoră a oricărei comunități, pentru viitor, o reprezintă resursele, în primul rând, cele energetice.

Sub acest aspect, securitatea energetică a României, ca stat membru a NATO, precum și al UE, dar și având rolul de important actor în zona Mării Negre, depinde de cooperarea economică, de un parteneriat strategic și energetic solid între UE și Rusia. Nu poate fi neglijată posibilitatea de valorificare la maxim a avantajelor geostrategice, având în vedere potențialul energetic și, nu în ultimul rând, posibilitatea de a deveni un important coridor de tranzit între producătorii răsăriteni și consumatorii occidentali.

Securitatea în societatea contemporană

Noțiunea de securitate este relativă, și nu absolută, având în vedere multiplele definiții și accepțiuni existente cu privire la acest termen. Proiectarea atât în plan național, internațional, cât și la nivelul individului, relevă o anumită gradualitate a abordării.

¹ Barry Buzan, *Popoarele, statele și teama*, Editura Cartier, Chișinău, 2000, p. 32.

Interdependența tot mai accentuată a factorilor politici, militari, economici, tehnologici, sociali, geografici exprimă conceptul de securitate într-o accepțiune mai extinsă

Înțelegând ca stare, securitatea nu trebuie confundată cu potențialul sau acțiunile desfășurate pentru asigurarea sa și nici cu politica de securitate a statului. De altfel, aceasta este un parametru de proces și nu de stare având în vedere că încercările de obținere a securității absolute a unui actor al sistemului internațional poate conduce la efectul contrar. Măsurile de contracarare a altor actori cărora li se induce o stare de insecuritate vor conduce la diminuarea nivelului de securitate al inițiatorului, în final.

Securitatea poate fi tratată drept un proces continuu și dinamic, din punct de vedere al politicii care o potențează. Procesul combină integrator strategii, resurse și eforturi din sfera socialului, prin care se promovează interesele ființării unor macrogrupuri sociale. De aceea, securitatea apare, în multe situații, ca o necesitate în sprijinul funcționării organizației sociale în raport cu acțiunea unor factori perturbatori, generatori de insecuritate atât interni, cât și externi.

Specialiștii domeniului apreciază că, având consecințe profunde asupra statului și societății, politica de securitate trebuie înțeleasă ca fiind deosebită de politica obișnuită.

Spre deosebire de problemele nonpolitice, cele accentuat politizate necesită intervenția statului, alocarea de resurse, o dezbatere publică și administrarea lor prin instituțiile acestuia în scopul obținerii unui mediu de securitate.

Alți specialiști apreciază că politica de securitate presupune un „cadru strategic și un plan de acțiune prin care să se poată răspunde la amenințările curente și viitoare”².

Securitatea energetică în societatea contemporană

O analiză a sectoarelor de securitate, în funcție de obiect (societate, stat, economie (energie), mediu, grup social, religios, etnic, individ, cultură etc.) și a nivelurilor de analiză din punct de vedere spațial (global, național, regional, local), poate conduce la obținerea unei diagrame ce ar răspunde, în mare parte, unor întrebările, dar și ar desluși confuziile care apar în prezentarea unor probleme de securitate.

O politică de securitate poate alege, la un moment dat, pe baza unei percepții diferite a riscului de securitate produs, un set de criterii și factori obiectivi, dar mai ales subiectivi. Și acest lucru se întâmplă pentru că prioritatea o reprezintă securitatea unui domeniu al vieții sociale, ce are de-a face cu amenințări din spațiul național sau regional și ignorarea unui alt domeniu.

² *Securing an Open Society : Canada's National Security Policy*, în www.pco-bcp.gc.ca accesat la 07.05.2014.

Sub acest aspect se poate vorbi despre mai multe niveluri sau sfere ale securității. Ar putea deveni neclară înțelegerea amenințărilor, dar și alegerea soluțiilor ce trebuie avute în vedere când se elaborează politicile de securitate, dacă extinderea semantică a termenilor (securitate economică, energetică, ecologică, regională etc.) nu ar ține seama de acest fapt. În alegerea țintei și a tipului de amenințare care trebuie combătută, există doar priorități.

Concentrarea, în principal, pe politica de securitate economică, nu înseamnă excluderea preocupării securității naționale. Prioritățile sunt stabilite de jucătorii de pe scena internațională, în funcție de natura amenințărilor, dar și de gradul de risc apreciat că ar putea să fi suportat.

Securitatea națională și resursele energetice

Evoluția societății umane, precum și dezvoltarea ei economică au fost influențate permanent și în mod hotărâtor de resursele energetice. De altfel, gazele și petrolul continuă să fie un motiv de cooperare, însă și de dispute pe scena internațională sub aspectul controlului, accesului, deținerii, aprovizionării, distribuției și utilizării. Prioritățile statelor, politica externă, securitatea și economia sunt stabilite de acest aspect din ce în ce mai mult.

Asigurarea securității energetice necesită în prezent, mult mai mult decât în trecut, corelații sub aspecte politice și militare ale securității în ansamblul său. De altfel, aceasta se afirmă puternic, ca latură separată a securității globale, regionale și naționale.

Bunăstarea și interesele de securitate individuale nu pot fi satisfăcute fără asigurarea securității economice și, firește, a securității energetice. De aceea pentru o stabilitate energetică trebuie depășite vulnerabilitățile, trebuie contracarate unele riscuri, amenințări și pericole la adresa individului în ceea ce privește satisfacerea nevoilor acestuia.

Uniunea Europeană, mare consumator de energie, are o poziție cu adevărat vulnerabilă, pe piața globală. Autoritățile de la Bruxelles sunt preocupate, la cel mai înalt nivel, având în vedere dependența de resursele energetice ale Federației Ruse, dar și riscul accentuat de dezvoltarea economică.

Indiferent de poziția oficialilor de la Bruxelles, România deține o paletă diversificată, dar, într-adevăr, redusă din punct de vedere cantitativ, de resurse energetice primare (gaze naturale, țiței, cărbune, minereu de uraniu), dar și un potențial, relativ modest, de resurse regenerabile, ce poate fi valorificat. În trecut, România s-a putut mândri cu importante rezerve de resurse energetice neregenerabile, pentru ca astăzi zăcămintele de hidrocarburi să fie limitate, pe baza faptului că nu au mai fost identificate noi zăcămintele cu potențial important, dar și al declinului producției interne.

Zăcămintele actuale de gaze naturale sunt estimate la aproximativ 49.29 mld. m³, iar rezervele de țiței la peste 60 de mil. tone³. În condițiile reducerii acestor rezerve trebuie să crească, în balanța energetică a țării, rolul cărbunilor indigeni.

Minerul de uraniu este necesar fabricării combustibilului nuclear destinat unităților nucleare-electrice de la Cernavodă, de aceea resursele de minerul de uraniu prezintă un interes deosebit pentru economia națională. De altfel, se pune un accent deosebit pe dezvoltarea viitoare a programului de energie nucleară.

Sursele regenerabile de energie din România, care reprezintă un potențial ce nu este, nici el, îndeplător, luând în calcul evoluțiile economice, dar și nevoile de consum, este tot mai des adus în discuție.

Potențialul hidroenergetic amenajabil al României este de aproximativ 36.000 GWh/an.

Potrivit ministrului mediului: „România s-a angajat ca, energia electrică provenită din surse verzi să reprezinte în 2020, 38% din consumul național. Având în vedere potențialul pe care țara noastră îl are în acest domeniu, țintele nu vor pune probleme României”⁴.

Un alt tip de energie regenerabilă este cea solară, al cărei potențial este de aproximativ 1.100 kWh pe metru pătrat pe an.

Conform declarațiilor specialiștilor din domeniu, potențialul solar, exploatat la maximum, ar putea substitui aproximativ 50% din volumul de apă caldă menajeră sau 15% din cota de energie termică pentru încălzirea curentă⁵. Această sursă alternativă este exploatată doar experimental și într-o mică măsură în mediul gospodăresc.

Utilizarea întregului potențial de biomasă prin utilizarea în totalitate a rezidurilor din exploatarea forestieră, a rumegușului și altor resturi din lemn, a deșeurilor agricole rezultate din cereale sau tulpini de porumb, resturi vegetale de viță-de-vie, precum și deșeurii și reziduri menajere urbane, ar putea acoperi 89% din căldura necesară încălzirii locuințelor și prepararea hranei, în mediul rural⁶.

Având în vedere aceste aspecte, obiectivele prioritare ale dezvoltării sectorului energetic din România sunt:

Securitatea aprovizionării (respectarea opțiunilor naționale în domeniul energiei și menținerea suveranității naționale în ceea ce privește resursele primare de energie);

³ <http://www.eia.doe.gov/countries/country-data.cfm> accesat în data de 07.05.2014

⁴ *Strategia energetică a României în perioada 2007-2020*, în

<http://www.minind.ro/presa/Strategia.pdf>. accesat la data de 12.05.2014.

⁵ *Energia solară este folosită doar experimental, având o pondere foarte mică în producția de energie a României.*

⁶ Adelina Vlad, *Cum să faci bani din producția de energie regenerabilă*, în „Curierul Național” din 31.07.2009.

Durabilitate (promovarea producerii energiei pe bază de resurse regenerabile, care să asigure în anul 2020 un consum de energie electrică de 38% realizat din resurse regenerabile);

Competitivitate (presupune, printre altele, continuarea dezvoltării și perfecționarea mecanismelor piețelor concurențiale pentru energie electrică, gaze naturale și servicii energetice; participare activă la realizarea pieței regionale de energie și a pieței unice europene; creșterea capacității de interconexiune în 2020).

Concluzii

Nu poate exista prosperitate și pace fără asigurarea securității în toate domeniile, inclusiv securitatea economică. Atingerea unui anumit nivel de securitate economică depinde de capacitatea statului de antrenare a resursele la nivel intern, dar și câștigarea sau menținerea accesului la resursele economice externe.

Securitatea energetică, ca latură importantă a securității economice, este strâns legată de orice demers al oricărui actor implicat în lanțul privind deținerea, exploatarea, producerea, transportul, distribuția, consumul de resursele energetice, cu scopul de a influența sau controla pe alții. De aceea, orice economie dependentă de resurse energetice externe, indiferent de gradul său de dezvoltare se confruntă, permanent, cu riscul de natură energetică. Securitatea energetică a unui actor presupune securitatea energetică a altor actori cu care acesta relaționează din acest punct de vedere.

Rezolvarea problemei resurselor energetice naționale pe termen lung ar trebui să constituie o prioritate, care să fie supusă mai puțin condiționărilor politice, iar din punct de vedere economic, să fie acceptate și gestionate, la reciprocitate cu eventualii parteneri.

Energia constituie un suport logistic esențial al societății moderne, de aceea asigurarea resurselor energetice reprezintă un element important în menținerea stării de securitate. Pentru NATO și UE, având în vedere marile resurse energetice și posibilitățile de folosire, acest lucru generează un interes din ce în ce mai mare pentru zona extinsă a Mării Negre. Zona constituie un important garant al securității energetice, în anii care vor urma, pentru Europa.

România, prin poziția sa geografică, în această zonă, poate fi un important actor geostrategic. Situația poate constitui o oportunitate ce merită a fi exploatată, mai ales că poziția geografică o favorizează pentru a participa, în mod activ, la dezvoltarea proiectelor de magistrale pan-europene de petrol și gaze naturale.

Rezervele de resurse energetice naționale se reduc continuu, iar Rusia reprezintă principala sursă de acoperire a deficitului energetic al țării noastre. De la această realitate simplă ar trebui să înceapă orice discuție despre asigurarea securității energetice a țării noastre.

Statul este, în continuare, proprietarul unor resurse energetice relativ importante. Cu toate acestea, România nu-și poate satisface nevoile interne de consum, în condițiile crizei economico-financiare, globalizării, dar și accentuării competiției pe piețele regionale și internaționale.

Creșterea securității energetice comunitare înseamnă o mai mare securitate energetică pentru România, dar și securitatea energetică a țării noastre poate însemna o mai mare securitate energetică pe plan european. Această securitate energetică poate fi obținută preponderent în cadrul interdependențelor energetice europene, dar într-un parteneriat reciproc avantajos al Uniunii Europene cu Rusia.

Poate fi evidențiat, foarte clar, rolul extrem de important pe care resursele energetice îl au în asigurarea securității naționale.

BIBLIOGRAFIE

Strategia națională de apărare a României, București, 2010.

Strategia de securitate națională a României, București, 2007.

Strategia energetică a României în perioada 2007-2020, în
<http://www.minind.ro/Strategia.pdf>.

„Către o nouă strategie energetică pentru Europa 2011-2020” în
<http://www.ue.mae.ro/node/407/-strategia-energie-2020.pdf>.

ASMUS Ronald; DIMITROV Konstantin; FORBRIG Joerg, *O nouă strategie euroatlantică pentru regiunea Mării Negre*, Institutul Român de Studii Internaționale „Nicolae Titulescu”, București, 2004.

<http://www.ec.europa.eu>

<http://www.globalpolicy.org>

<http://www.nato.int>

www.unidir.org

http://www.world_nuclear.org

